

Den (o)önskade förändringen av färdmedelsvalet

Vi transporterar oss till jobbet på andra sidan staden, tar en sväng till mataffären i det stora köpcentret och måste sedan lämna barnen på diverse fritidsaktiviteter. En vardag utan resor med bil vore ju hemskt komplicerad - kanske rent av omöjlig. Eller? I transportpolitiken står målet i alla fall klart – ett minskat antal resor gjorda med bil. Men att ändra resvanor är lättare sagt än gjort, speciellt när man inte är beredd att investera de resurser som krävs.

Genomslagskraften var stor när vi insåg vilka flexibilitets- och komfortfördelar bilen förde med sig, och det senaste århundradet har det investerats enorma resurser i att anpassa våra städer och vårt transportsystem efter denna högst uppskattade uppfinning. De senaste årtiondena har dock kritiska röster börjat höras. Vilket pris är vi beredda att betala för denna vardagslyx? Negativ klimatpåverkan, försämrad fysisk- och psykisk folkhälsa och en stor mängd personskador är några av de effekter som en utbredd användning av bilen som färdmedel har visats föra med sig. Det pratas om att det måste ske en omställning av vårt färdmedelsval, men vad bestämmer egentligen vårt färdmedelsval? Och vilka intentioner finns det i dagens trafikplanering? Hur lyckas trafikplanerare omsätta dessa i praktiken? Dessa frågor har undersökts i en studie på Lunds Tekniska Högskola.

Resultatet var tydligt - det finns inte en mall för trafikplanering som passar i alla städer. Olika städer har olika förutsättningar eftersom faktorer som t.ex. lokalisering, klimat, attityder, normer, socioekonomi och politik alla påverkar färdmedelsvalet. Studien visade också att dessa faktorer i kombination med varandra kan ge upphov till olika resultat. För att så resurseffektivt som möjligt nå det

angivna målet, en förändring av färdmedelsfördelningen, är det därför viktigt att analysera den rådande situationen. Detta görs med hjälp av olika typer av studier, t.ex. studier av det uttalade- eller det avslöjade beteendet (engelska: stated- respektive revealed behaviour).

Eftersom färdmedelsvalet är ett val på individnivå kan t.ex. attitydpåverkan vara ett kostnadseffektivt sätt att ändra färdmedelsvalet. Denna typ av förändring kräver att det uttalade beteendet undersöks. Men eftersom trafikplanering länge har fokuserats på att främja den starkt lobbade bilen har man i den moderna trafikplaneringen inte behövt investera resurser i sådana faktorer. Bilindustrin är, precis som köttindustrin, en stark industri som omsätter mycket pengar och som sysselsätter många människor. Annat är det dock när det gäller cykeln. För trots dagens snabba informationsspridning går omställningen till miljövänliga trafikslag långsamt i stora delar av världen.

För att ta reda på hur förändringsarbetet går genomfördes en fallstudie och en intervjustudie i två av de mest framstående länderna i modern trafikplanering, Sverige och Österrike. Dessa studier bekräftade det uppsatta målet och påvisade en viss medvetenhet om faktorer som t.ex. attityder, men visade att det fortfarande arbetas mycket lite med att undersöka och påverka dessa. I intervjustudien föreslogs det att detta är ett resultat av att det investeras otillräckligt med resurser till detta ändamål.

Syftet med denna studie, som utmynnade i ett examensarbete, var att förstå vad som karakteriserar en effektiv och lyckad omsättning av trafikplanering där målet är att

påverka dagens färdmedelsfördelning till fördel för miljövänliga transportmedel, såsom t.ex. cykel. Studien syftade även till att identifiera likheter, skillnader och möjliga förbättringsåtgärder vid omsättningen av sådan trafikplanering i olika länder. Dessa resultat tros kunna hjälpa trafikplanerare i deras arbete med att realisera sådan trafikplanering.

De rekommendationer som ges efter den genomförda studien är att det krävs investering av mer resurser för att nå det uppsatta målet och att det är viktigt med kunskapsspridning bland trafikplanerare för att dessa resurser ska investeras rätt.

Författare: Therese Linde

Titel: Affecting the modal choice: efficiency in modern traffic planning

Språk: Engelska